Recensie: De Jaren ****1/2

CC Schoten
woensdag 12 november 2025

foto © Fred Debrock

Recensie:
Theater Malpertuis brengt met De jaren de internationaal geprezen roman van de Normandische winnares van de Nobelprijs Literatuur Annie Ernaux naar de Vlaamse schouwburgen. Piet Arrfeuille bewerkte en regisseerde het werk tot een toneelstuk waarin we 4 actrices een levensfase zien spelen, van het kind dat verlangt en grote dromen heeft, over de angstige twintiger, de veertiger die opnieuw begint na een echtscheiding en de zestiger die vanaf dan niet meer in jaren denkt als het over haar toekomst gaat, maar in dagen.

Wat het spel van het kwartet zo sterk maakt, is dat de vier actrices elkaar aanvullen, verschillende stemmen van één en dezelfde vrouw spreken, elk een andere levensfase representeren, maar toch een ontegensprekelijk samenhangend geheel vormen. De beelden die De Jaren oproept, zuigen je zelf terug naar hoe je die zelfde periodes beleefde. Dat is de kracht, maar ook de zwakte van De Jaren: ze leidt je af, doet je je aandacht verliezen in heelder stukken van de tekst omdat je brein heel vaak associaties legt met je eigen leven. Het is als kijken naar de jongste toer van Lady Gaga in de AFAS Dome: er komt zo veel op je af, dat ook dat na een tijd went, en je je soms bijna in een coma geslagen voelt van de vele indrukken die je erin opdoet.
Neem nu het moment waarop Viviane De Muynck heel even zacht, fluisterend, sexy maar tegelijkertijd ook kritisch 'I wanna be loved by you' van Marilyn Monroe zingt. In geen tijd verschijnt het beeld van deze blondine met krullen en witte geplooide jurk voor je netvlies. Of wanneer je ze alle vier een stuk uit 'We are the world' hoort zingen. En dat net nadat je een streepje maatschappijkritiek hoorde over hoe die veranderd is naar een consumptiemaatschappij, over hoe we collectief ontzet waren over de hongersnood elders en dan maar een plaatje aanschaften. "Marx is dood. God is dood. En ik voel me zelf ook niet zo goed." klinkt het terwijl eerder in de jaren '50 de kerk de grote momenten in het leven nog bekrachtigde.
Voor het live klankbedje zorgt Hendrik Lasure op elektronica en synths. Aangekomen in de jaren '80, wanneer het hoofdpersonage in de 40 is, voorziet ie de voorstelling van een heerlijke begeleiding op synths. Het lijkt wel de soundtrack van een infomercial. De klank ervan doet je denken aan de beginperiode van VTM. En dan te weten dat Hendrik die periode nooit heeft meegemaakt. Hij zag namelijk pas in 1997 het levenslicht. Groter kan het contrast niet zijn met de moderne jazzsound die hij voornamelijk in het begin van De Jaren uit zijn instrumenten tovert. Het is de periode van de Duisters, begin jaren '40 waar de voorstelling mee start. Eindigen doet die zo'n zestig jaar later.

Dit artikel en zijn foto zijn auteursrechtelijk beschermd.
Herdistributie zonder schriftelijk akkoord is verboden.
This article and its picture are copyrighted.
No redistribution allowed.

Slechts één woord heeft De Jaren soms nodig: Duisters in plaats van Duitsers om de bezetting van destijds invoelend te maken voor alle toeschouwers. Elke periode kent ook zijn verwijzingen naar culturele uitingen. Zo passeert onder andere een referentie naar La javanaise van Serge Gainsbourg uit 1962 maar ook het ontstaan van de bikini en de hoelahoep. Of wordt het overlijden van Romy Schneider (de actrice die Sissi vertolkte n.v.d.r.) in 1982 aangehaald. De beelden mogen dan wel versnipperd zijn over ruimte en tijd, De Jaren brengt ze wel mooi samen tot een plakboek dat een mooi geheel vormt in ruimte en tijd.

Denken we maar aan die passage wanneer er verteld wordt over hoe ze als meisje in haar onderbroekje naar een medisch onderzoek moest en vaststelde dat die van Française duidelijk een bruine streep bevatte. Of wanneer ze 9 is in 1950, een groot verlangen heeft om groot te worden en dat omdat ze bleef doorgroeien haar moeder wanhopig maakte. De impact ook die jeugdbewegingen hadden om het eenheidsgevoel te versterken, komt even langs. Maar ook het verlangen van een veertienjarige om te dansen, om naar die allereerste fuif te mogen gaan, is daarnaast nog zo'n beeld dat bijzondere herinneringen oproept terwijl een scène waarin 'Alles is zo duur geworden!' lijkt alsof die op vandaag betrekking heeft. De sociale druk in de vraag 'Heeft ze al een vriendje?' of in 'Je moet de woorden er echt uit sleuren hé' herbeleef je alsook en het uitpakken ten opzichte van anderen op een familiegebeurtenis in: 'Er zijn patatten voor iedereen hé!', maar uiteindelijk dat een hol statement blijkt.

Luchtgitaar zien we gespeeld worden op de knieën in De Jaren wanneer ze eindelijk zestien is. Het is de tijd dat er opnieuw verlangens opduiken, nieuwe, seksuele deze keer. Die ze onder andere al masturberend botvierde terwijl "het leek alsof de hele wereld meekeek." tot ze uiteindelijk op een fuif op een veldbedje met een mannelijk lid in haar mond eindigde.

Nog iets wat onder andere in De Jaren passeert, is het belang dat gegeven wordt aan recensies om je vakantie bijvoorbeeld uit te stippelen waarbij drie sterren de ondergrens blijkt. Ach, het belang van een goede recensie wordt al jaren overschat, denken we dan.

< Bert Hertogs >

Credits:

Productie: Theater Malpertuis

Naar 'Les Années' van Annie Ernaux © Gallimard Nederlandse vertaling: Rokus Hofstede, uitgegeven door Uitgeverij Arbeiderspers Theaterbewerking en regie: Piet Arfeuille Spel: Viviane De Muynck, Els Dottermans, Kiana Porte, Carine van Bruggen, Hendrik Lasure Compositie: Hendrik Lasure Dramaturgie: Koen Tachelet Scenografie: ruimtevaarders Lichtontwerp: Jan Maertens Geluid: Jannes Dierynck Kostumering: Lieve Pynoo

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en de tax shelter maatregel van de Belgische wetgever via Flanders Tax Shelter

Dit artikel en zijn foto zijn auteursrechtelijk beschermd.
Herdistributie zonder schriftelijk akkoord is verboden.
This article and its picture are copyrighted.
No redistribution allowed.